

کارنامه قهرمانان جهان (۲)

گری کاسپاروف

مترجم: خشایار باری

www.achmazstore.ir

به نام خداوند جان و خرد
کزین برتر اندیشه برگذرد

کارنامه قهرمان جهان (۲)

گری کاسپاروف

۱۹۹۸-۲۰۰۶

www.achmazstore.ir

مترجم

خشایار بهاری

انتشارات فرزین

سرشناسه : کاسپاروف، گاری کیموویچ، ۱۹۶۳-م، Kasparov, Garri Kimovich
 عنوان و پدیدآورنده: کارنامه قهرمان جهان گری کاسپاروف / مترجم خشایار بهاری.
 مشخصات نشر : تهران: فرزین ۱۳۸۶
 مشخصات ظاهری : ج. مصور،
 شابک : ج ۱: ۴-۱۰-۶۲۵۶-۹۶۴ ج ۲: ۱-۵۲-۶۲۵۶-۹۶۴-۹۷۸
 یادداشت : ج ۲: (چاپ چهارم: ۱۳۹۸) (فیپا)
 یادداشت : واژه نامه
 موضوع : شطرنج-- بازی ها.
 موضوع : شطرنج -- مسابقه ها.
 رده بندی کنگریه : ۹ ب ۲ ک / ۱۴۳۹ GV
 رده بندی دیویی : ۱۵۹/۷۹۴
 شماره کتابخانه ملی: ۷۸-۵۷ م

فرزین
 انتشارات
www.achmazstore.ir

کارنامه قهرمان جهان (۲) گری کاسپاروف

نویسنده: گری کاسپاروف

مترجم: خشایار بهاری

شمارگان: ۵۰۰ جلد

چاپ و صحافی: طیف نگار

نوبت چاپ: چهارم ۱۳۹۸

بها: برای مشاهده قیمت به روز این کتاب به سایت
achmazstore.ir مراجعه نمایید.

ISBN: 978-964-6256-52-1

شابک: ۱-۵۲-۶۲۵۶-۶۲۳-۹۷۸

انتشارات فرزین: خیابان انقلاب، ابتدای خیابان دانشگاه، شماره ۱۷۴

تلفن فروشگاه: ۶۶۴۶۲۴۰۶ - ۶۶۱۷۵۸۷۴

فهرست

صفحه

فصل اول

۱نگاهی به کارنامه (۱) و (۲)

فصل دوم

۷توفان پس از آرامش یک ساله

www.achmazstore.ir

فصل سوم

۱۰۱پیروزی شاگرد بر استاد

فصل چهارم

۱۲۷جهانی تازه با سه قهرمان

۲۹۶نمایه شروع بازی

۲۹۷نمایه نام حریفان

فصل اول

نگاهی به کارنامه (۱) و کارنامه (۲)

هر دوستدار شطرنج با چیدن و پیگیری بازیهای کاسپاروف، دیر یا زود همان چیزی را در خواهد یافت که استاد بزرگ جان نان نیز در یکی از کتابهایش که در وصف قهرمانان جهان نوشته شده به آن اشاره کرده است: کاسپاروف شطرنج را از یک ورزش یا هنر، به یک رشته علمی تبدیل کرد؛ چرا که شطرنج باز پیش از آغاز هر مسابقه، ناگزیر است سابقه گشایشی حریف خود را به سان یک پژوهش علمی، آنالیز کند. همین اهتمام کاسپاروف به تدارک گسترده خانگی با توسل به رایانه ها است که این کار را به شیوه ای متداول برای تدارک هر بازی، و به جزئی جدایی ناپذیر از هر تورنمنت یا رویارویی دو جانبه بدل کرده است. به نقل از خود قهرمان (سابق) جهان، بازی کردن بدون توسل به آمادگی با رایانه، مانند آن است که بخواهید پای پیاده قلعه اوست را صعود کنید. استاد بزرگ والری سالوف حتی مدعی شده است که ظهور رایانه های شطرنج باز، باعث شده است تا هر بازی، بدون گذار از مرحله وسط بازی، به ناگاه از مرحله گشایش، وارد آخر بازی شود. تنها با نگاه به تفسیرهای دور و دراز شخص کاسپاروف است که می توان پی برد وی در طول بازی، چه حجم عظیمی از محاسبات را در ذهن خود می پروراند و چه میدان گسترده ای از خلاقیت، فرا روی ذهنیت او است.

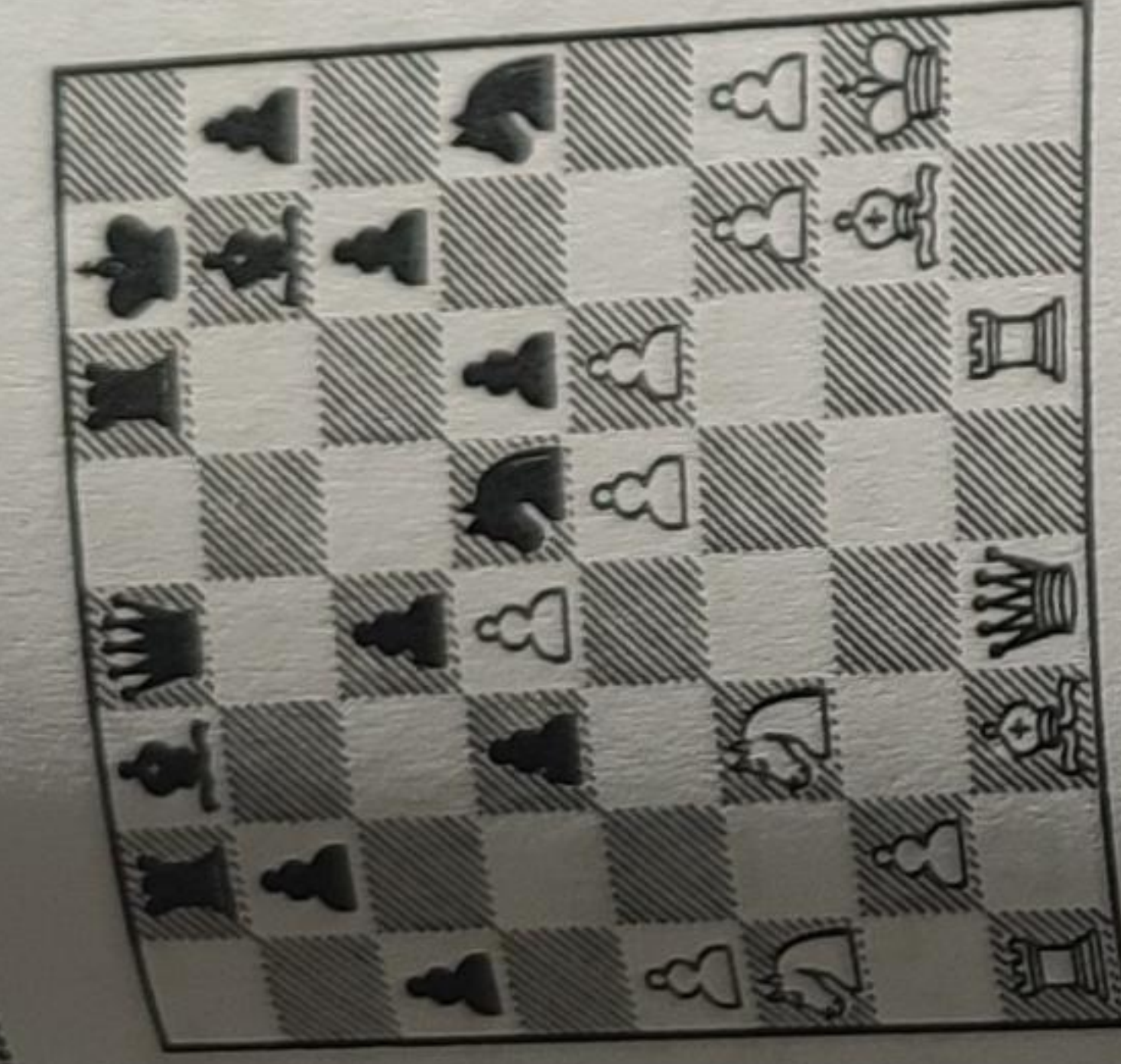
در جلد نخست خواندید که قهرمان جهان چگونه هر گشایش را به مدت پنج - شش سال به کار گرفت، و هربار با یک نوآوری، جنبه‌هایی از ظرایف آنرا آشکار ساخت، و سرانجام پس از پدیدار کردن جوهره گشایش مزبور، به دیگر گشایش‌ها روی آورد. نمونه بارز آن، دفاع هندی شاه و گشایش اسپانیایی است که هریک، همچون یک واحد درسی، در مکتب شطرنج کاسپاروف، که همان بازیهای جذاب اوست، «تدریس» شدند. در مواردی نیز، خلاقیت‌ها و نوآوری‌های حریفان بلند آوازه او بود که ضعف برخی ایده‌هایش را آشکار ساخت: برای نمونه، کرامنیک در سال ۱۹۹۷ و با یک نوآوری معروف، دفاع هندی شاه را چنان زیر سؤال برد که دیگر کمتر در سطح فوق حرفه‌ای بازی شد. از آن پس بود که کاسپاروف به گرونفلد روی آورد. کاریف نیز چندین بار در روی - لپوز، در برابر نوآوری‌های کاسپاروف، خود به نوآوری‌های موفق روی آورد، گرچه گاه با اشتباه در تنگی وقت، تنها به تساوی قناعت کرد. به هر روی هیچیک از این موارد، منافاتی با منحصر به فرد بودن سبک «آکادمیک» کاسپاروف در میدان شطرنج ندارد.

آنچه در جلد دوم و نهایی «کارنامه»، بیش از پیش نمود خواهد یافت، پیروزی‌های شگفت‌انگیز، پیایی، برق آسا، و اکثراً با فاصله زیاد از دیگر حریفان در ابر تورنمنت‌های ۱۹۹۹ تا ۲۰۰۴ است که بارزترین نمود آن «توروز شطرنج»، یعنی لینارس است که همه

ساله در اوایل سال میلادی در اسپانیا برگزار می‌شود.

قهرمان جهان به دنبال از دست دادن تاج و تخت قهرمانی جهان در سال ۲۰۰۰ و واگذاری آن به شاگرد خود ولادیمیر کرامنیک، چنان در تورنمنت‌های بزرگ مقتدر ظاهر شد که با گذشت بیشتر زمان، قهرمانی کرامنیک کم رنگ تر می‌نمود و با حفظ همزمان رتبه نخست ریتینگ توسط کاسپاروف، بار دیگر از وی به عنوان قهرمان راستین جهان و نیرومندترین شطرنج باز تاریخ یاد می‌کردند. سرانجام نیز پس از فتح لینارس ۲۰۰۵، ناباورانه از جهان شطرنج خداحافظی کرد.

پیش از ورود به دوره بازیهای ۱۹۹۹ تا ۲۰۰۴، دو بازی زیبای کاسپاروف که به دلیل حجم گسترده کار، نادانسته از جلد نخست جا افتاده بود، ارائه می‌شود. بازی نخست، از المپیاد ۱۹۸۲ لوسرن سوئیس است که همزمان با روز استراحت قهرمان جهان آناتولی کاریف، گری کاسپاروف ۱۹ ساله روی میز اول شوروی، در برابر ویکتور کورچنوی، بازیکن صاحب نام میز اول سوئیس به میدان رفت.

بازی نخست

کورچنوی - کاسپاروف

المپιάد لوسرن ۱۹۸۲

_____ دفاع بنونی مدرن _____

1.d4 ♠f6 2.c4 g6

کاسپاروف وانمود می کند می خواهد دفاع

هندی شاه بازی کند.

3.g3 ♠g7 4.♠g2 c5

به چالش کشیدن سفید در مرکز.

5.d5 d6 6.♠c3 0-0 7.♠f3 e6

اما اکنون بازی با پس و پیش شدن حرکات،

به دفاع بنونی مدرن بدل میشود که در آن

سالها، محبوب کاسپاروف بود.

8.0-0 e×d5 9.c×d5 a6

یکی از تند و تیزترین شاخه ها در شطرنج

مدرن که به رغم برخورداری سفید از پیش

اکثریت پیاده ای در مرکز، سیاه می تواند با

یک ترفند تاکتیکی، در هر دو جناح شاه

وزیر فعال شود.

10.a4 ♠e8 11.♠d2 ♠bd7 12.h3

♠b8 13.♠c4 ♠e5 14.♠a3 ♠h5

15.e4 ♠f8!?

رخ برای انجام f8... به f8 می رود.

16.♠h2

ایده 16.♠e2، با هدف پیشگیری از b5...

به ذهن خطور می کند.

16...f5 17.f4

و نه ادامه زیر:

17.e×f5 ♠×f5 18.g4? ♠×g4!

19.h×g4 ♠h4+

که سیاه می برد. اما اکنون در صورت عقب

نشینی اسب، 18.e×f5 برآستی نیرومند

خواهد بود. اما کاسپاروف باز هم پاسخی

نیرومند در آستین دارد:

17...b5!!

حرکتی زیبا، حتی اگر کاملاً موثق نباشد.

سیاه اسب خود را به سرنوشت خود رها

می کند و سفید نیز تا هفت حرکت، دست به

ترکیب آن نمی زند!

18.a×b5 a×b5 19.♠a×b5

اگر 19.f×e5 ♠×e5! آنگاه دو تهدید

20...b4 یا 20...♠×g3 در پیش خواهد

بود.

19...f×e4 20.♠×e4

اکنون ادامه زیر به سیاه یک حمله کشنده

می داد:

20.f×e5 ♠×e5 21.♠f4 ♠×f4

22.g×f4 ♠×f4+ 23.♠h1 ♠h4.

20... ♠d7 21.♠e2 ♠b6 22.♠a3

♠e8

لحظه بحرانی بازی: اگر سیاه اسب را عقب

می کشید، سفید می توانست حرکت نیرومند

♠c4 بازی کند.

23.♠d2? ♠×b2 24.f×e5

سرانجام سفید اسب را می گیرد؛ اما سواران او

همانگ نیستند.

24...♠×e5 25.♠c4 ♠×g3

26.♠×f8+ ♠×f8 27.♠e1

اعتراض به شکست.

27...♠×e4+ 28.♠g2 ♠c2

29.♠×e5 ♠f2+?

این حرکت پیروزی را غیر قطعی می کند. نتیجه نهایی دو دور رویایی، ۸/۵ - ۳/۵ به سود کاسپاروف بود که به اندازه کافی گویا است.

بازی ۲

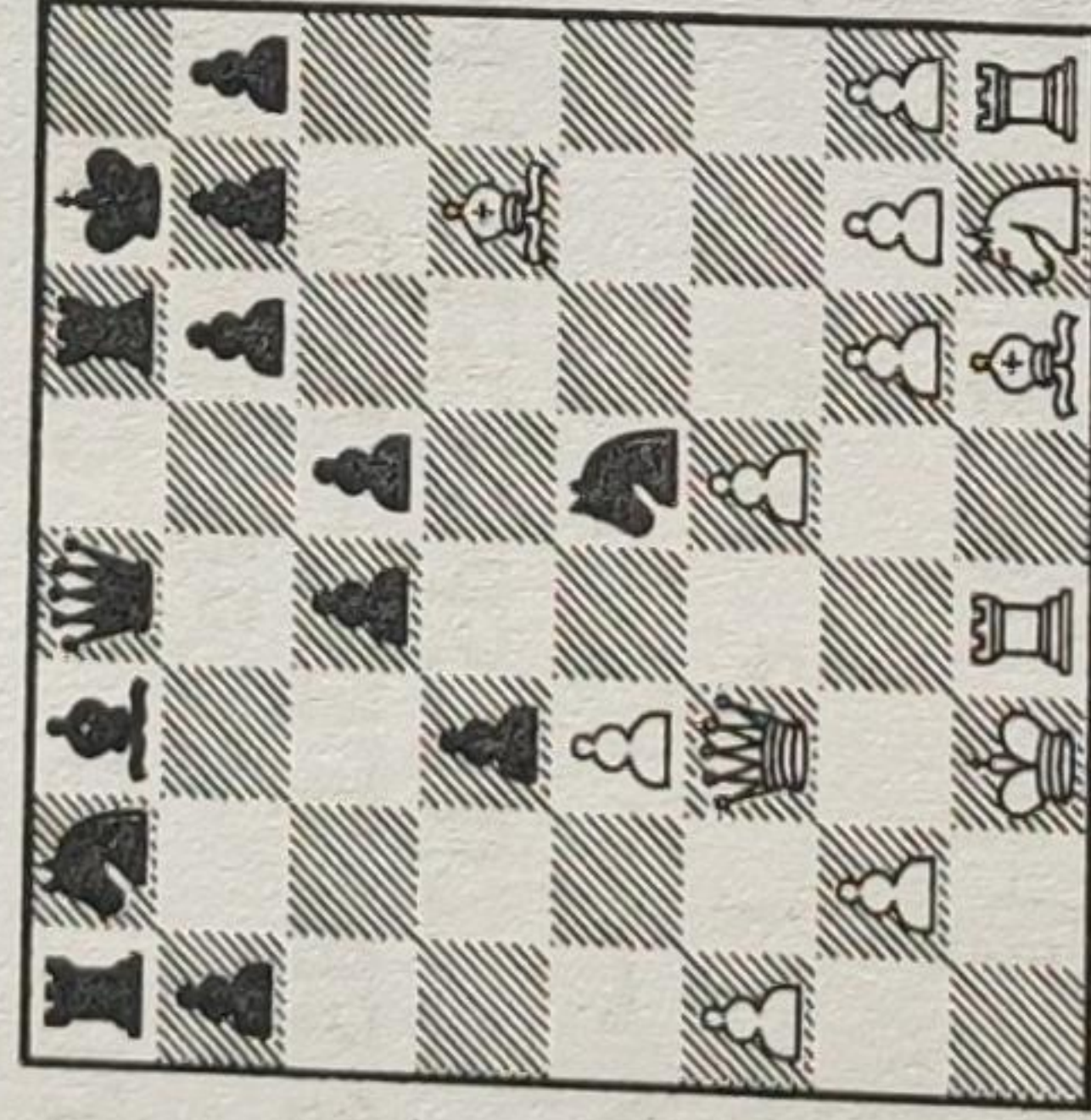
کاسپاروف - پانو

بوينوس آيرس ۱۹۹۷

--- دفاع نیمزوهندی ---

(تفسیر از یوری دوخویان)

1.d4 2.c4 e6 3.d3 4.b4
4.♞c2 0-0 5.a3 6.♞x3+
b6 7.♞g5 c5 8.e3 d6 9.dxc5
bxc5 10.0-0 11.dxe4

11.♞d3!!

یک نوآوری. من زمان کشف این حرکت پارادوکس گونه را به یاد می آورم (که طی آن، وزیر سفید به یک چنگال اسب سه گانه تن در می دهد): این سیستم دفاع در بازی سالوف - کامسکی، ۱۹۹۵ (رویاریوی نامزدی قهرمان جهان) رخ داد که برای سالوف بسیار غافلگیر کننده بود. وی 10.♞d3 را ترجیح داده بود؛ اما پس از ادامه زیر، شانسهای سیاه بدتر نبود:

10...d3 11.dxe2 12.0-0
h6! 13.g4 h4?!

30.♞xf2! 31.dxf2

قربانی وزیر سفید، کماکان او را در حالت جنگنده نگاه می دارد.

31.♞a2! 32.dxd3 33.dxd3

کاسپاروف پس از بازی، وقت زیادی را صرف آنالیز پوزیسیون کرد. در اینجا کورچنوی در تنگی وقت شدید بود و حرکت بد زیر را انجام داد:

33.g6?

کورچنوی بلافاصله پس از بازی، ادامه زیر را ارائه داد که به ادعای او، تساوی را تأمین می کرد:

33.♞a8+ 34.g7 35.♞a7!

33...♞xd7 34.♞a8+ 35.♞h8? 36.gxf3?? 37.♞xh3+

وقت سفید تمام شد. قابل توجه آن که در سال ۱۹۸۲، کورچنوی نفر دوم جهان پس از آنتولی کارپف بود و یک سال پیش از آن، برای دومین بار در برابر وی در یک رویارویی دوجانبه شکست خورده بود.

بازی دوم از یک بازی سیمولتانه برگرفته شده است که طی آن، کاسپاروف به مصاف تیم ملی آرژانتین، مرکب از پنج استاد بزرگ رفته بود. ریتینگ میانگین تیم، ۲۵۲۰ بود.

این حرکت پیروزی را غیر قطعی می کند. نتیجه نهایی دو دور رویارویی، ۸/۵ - ۳/۵ به سود کاسپاروف بود که به اندازه کافی گویا است.

بازی ۲

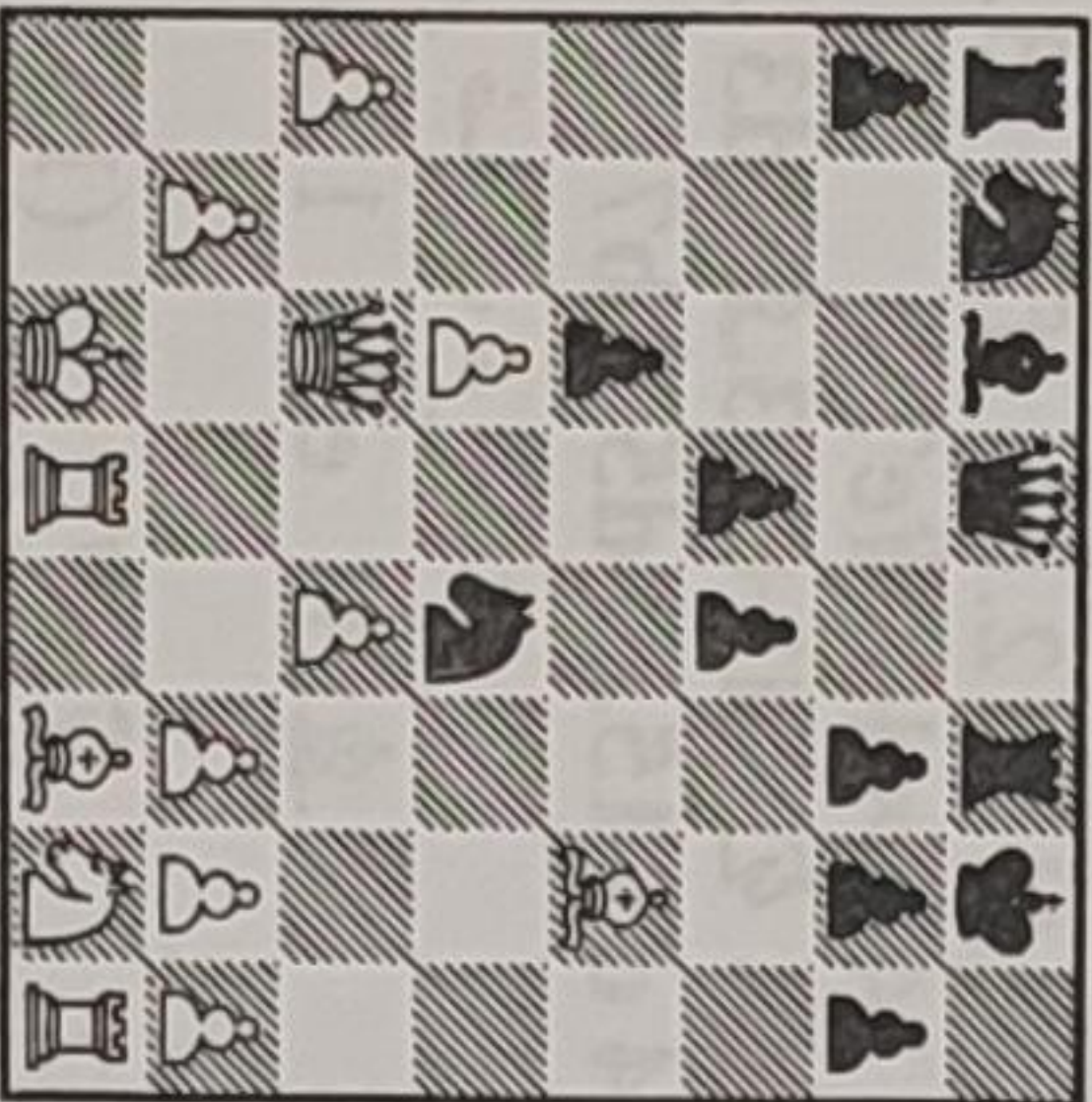
کاسپاروف - پانو

بومبوس آیرس ۱۹۹۷

----- دفاع نیمزهوندی -----

(تفسیر از یوری دوخویان)

1.d4 ♘f6 2.c4 e6 3.♘c3 ♙b4
4.♚c2 0-0 5.a3 ♙xc3+ 6.♚xc3
b6 7.♙g5 c5 8.e3 d6 9.dxc5
bxc5 10.0-0-0 ♘e4

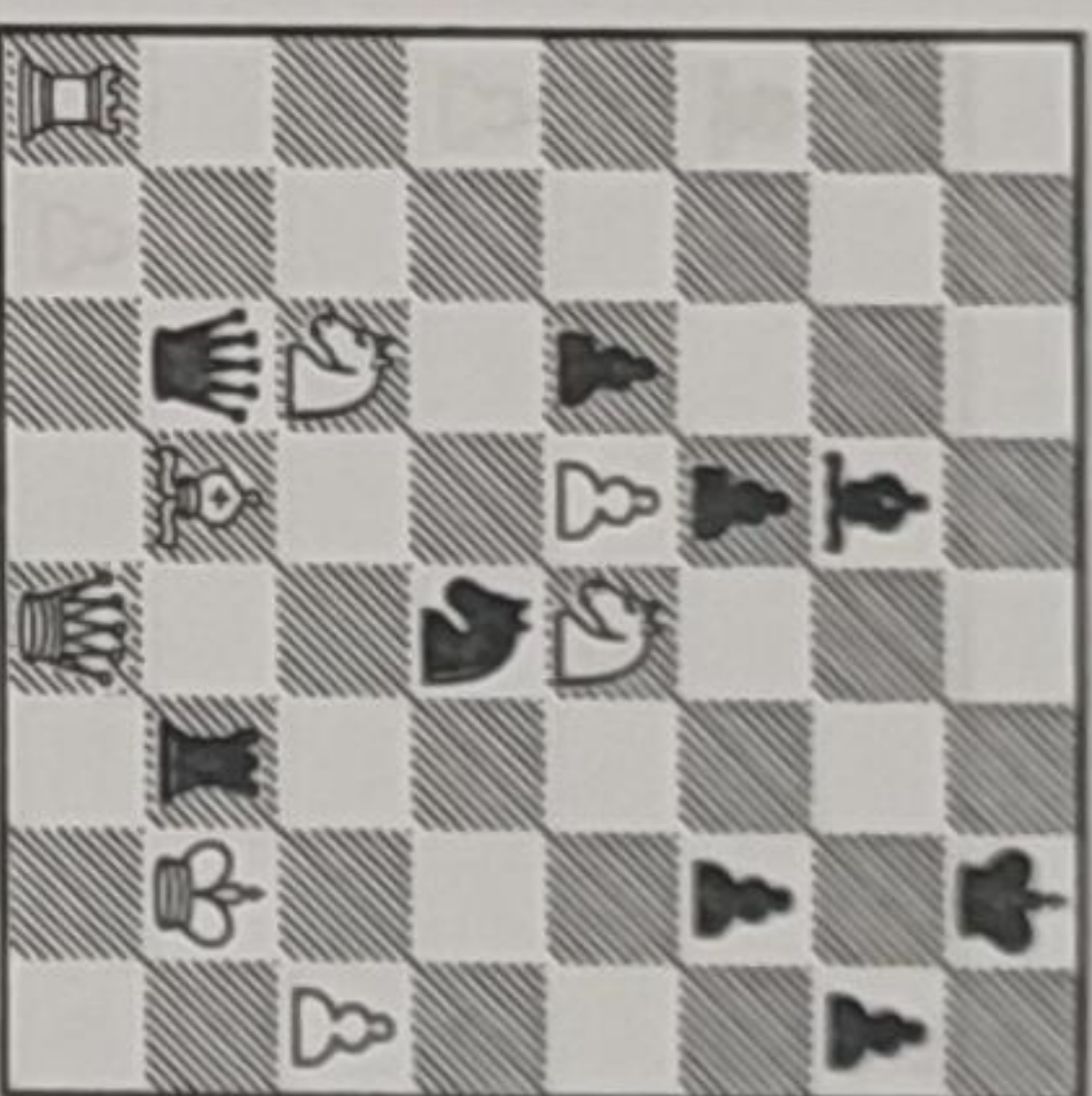

11.♚d3!!

یک نوآوری. من زمان کشف این حرکت پارادوکس گونه را به یاد می آورم (که طی آن، وزیر سفید به یک چنگال اسب سه گانه تن در می دهد): این سیستم دفاع در بازی سالوف- کامسکی، ۱۹۹۵ (رویارویی نامزدی قهرمان جهان) رخ داد که برای سالوف بسیار غافلگیر کننده بود. وی 10.♚d3 را ترجیح داده بود؛ اما پس از ادامه زیر، شانسهای سیاه

بدتر نبود:

10...♘bd7 11.♘e2 ♚b8 12.0-0
h6! 13.♙h4 ♘e4?!

30.♚xf2! ♘xf2

قربانی وزیر سفید، کماکان او را در حالت جنگنده نگاه می دارد.

31.♚a2! ♚f5! 32.♘xd7 ♘d3

کاسپاروف پس از بازی، وقت زیادی را صرف آنالیز پوزیسیون کرد. در اینجا کورچنوی در تنگی وقت شدید بود و حرکت بد زیر را انجام داد:

33.♙h6?

کورچنوی بلافاصله پس از بازی، ادامه زیر را ارائه داد که به ادعای او، تساوی را تأمین می کرد:

33.♚a8+ ♘g7 34.♚a7!

33...♚xd7 34.♚a8+ ♘f7

35.♚h8? ♘f6 36.♘f3?? ♚xf3+

وقت سفید تمام شد. قابل توجه آن که در سال ۱۹۸۲، کورچنوی نفر دوم جهان پس از آناتولی کارپف بود و یک سال پیش از آن، برای دومین بار در برابر وی در یک رویارویی دوجانبه شکست خورده بود.

بازی دوم از یک بازی سیمولتانه برگرفته شده است که طی آن، کاسپاروف به مصاف تیم ملی آرژانتین، مرکب از پنج استاد بزرگ رفته بود. ریتینگ میانگین تیم، ۲۵۲۰ بود.

که سیاه یک نقطه ضعف تازه خواهد داشت.
 22.h5 ♖h7 23.♞h4 ♔f7 24.♞c4
 ♞xe7 25.♞xe7+ ♔xe7 26.♞xc5

ما پس از تحلیل پوزیسیون حاصل از 11...♞d3!!، به طرز فزاینده ای از امکانات فراروی آن شگفت زده شدیم. به هر حال، سیاه نیز بحرانی ترین ادامه را در پیش می گیرد.

11...♞xf2

ادامه زیر ضعیف تر بود:

11...♞xg5 12.h4! g6 13.hxg5 ♞xg5 14.♞xg5 14.♞xg5

که با برتری جزئی سفید همراه است. این ادامه، خود گواه اختلاف میان 11...♞c2?! و 11...♞d3!! است: در حالت نخست، سیاه دقیقاً با همین حرکت، به یک بازی دقیق دست می یابد:

11...♞xg5! 12.h4 f5 13.hxg5 ♞xg5 14.♞xg5 ♞e7 12.♞xg5 12.♞xg5 13.♞xg5 13.♞xg5 14.♞xg5 14.♞xg5 15.cxd5 ♞b7!

ادامه زیر ضعیف تر است:

15...f5 16.♞f3 e5 17.e4 f4 18.♞e2±. 16.♞e2 ♞d7! (16...exd5 17.♞c3±) 17.dxe6 ♞xe4 18.e7! ♞e8 (18...♞dc8!? 19.♞xd7 ♞c6) 19.♞xd7 f6

پس از 19...♞xg2 سیاه نخواهد توانست پیاده e7 را باز پس گیرد:

20.♞g1 ♞f3 21.♞g3 ♞g4 22.♞c7 f5 23.♞e4 fxe4 24.♞xg4± 20.♞g3!

کم پیش می آید که اسب از فیل فعال تر باشد، اما بازی حاضر از آن موارد نادر است.

20...♞g6 (20...♞xg2? 21.♞g1 ♞h3 22.♞c7 ♞f7 23.♞e4,

که سفید می برد).

21.h4 h6 (21...h5 22.♞hd1 ♞f7 23.♞1 d5,

ما در اینجا و در تحلیل های خود، پوزیسیون سفید را برنده ارزیابی کرده بودیم (مفسر این بازی، یوری دوخویان، دستیار کاسپاروف است و گفتار او نشانگر آن است که قهرمان جهان در تدارک های خانگی خود، تا چه اندازه کوشا بوده است).

26...♞d6 27.b4 ♞e8 28.♞d2 ♞e5 گرچه طرح در بردارنده تعویض رخ ها، شاه و فیل را فعال می کند، اما برای حفظ بازی کافی نیست؛ چرا که پیاده اضافی سفید در جناح وزیر، بسیار کارآمد است.

29.♞xe5 ♞xe5 30.a4 ♞g8 31.b5 ♞b3 32.a5 ♞c4 33.b6 axb6 34.axb6 ♞d5?

و این حرکت به سرعت می بازد. دفاع محکم تر، 34...♞a6 بود که سفید باید طرح برنده زیر را «می یافت»:

35.♞e1! ♞c8 36.♞f2 ♞d6 37.♞f3 ♞c6 38.♞f4 ♞xb6 39.♞f5.

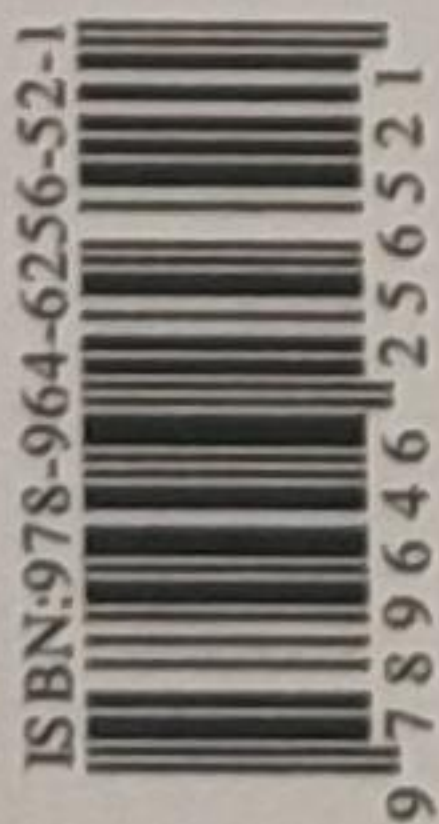
35.e4 ♞b7 36.♞e3 ♞c6 37.♞f5 ♞xe4 38.g4

سیاه واگذار کرد.

www.achmazstore.ir

Garri Kasparov

فروشگاه: خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه، پلاک ۱۷۴ تلفن: ۶۶۴۶۲۴۰۶
www.farzinpub.ir